

To so naše želje, ktere ob kratkem lahko povzamemo v besedah: Srenjam je treba več varnosti, manj uradniškega posla in — manj stroškov, kar se po našem prepričanju le zgodi, zamore, ako bo vsa javna uprava tako osnovana, kakor smo v svoji pokorni prošnji izrekli.

Srenja dné 1874.

Podpisi.

Ob koncu vas, dragi srenjski možje, le še to prosimo, ne poslušajte ljudi, ki vas utegnejo zopet hujskat izoper te nasvete, ki so le v vaš največi blagor! Še enkrat ponovimo: V bitstvenih rečeh tega načrta se strinjata dva gospoda, ki poznata natanko žalostno stanje srenj, ker imata vseskozi s tem opraviti, in to sta gospoda: dež. glavar dr. Kaiserfeld in vaš prijatelj gospod dež. odbornik Herman. Nju poslušajte, pa bo dobro za vas!

Interpelacija

do ministra notranjih zadev v državnem zboru.

Člen 19. državnih osnovnih postav od 21. decembra 1867 priznava enakopravnost vseh deželnih jezikov v šoli, uradu in javnem življenji. —

Na podlagi tega člena je več gospodov župnikov v slovenskih okrajih Štajerskega krstne, poročilne in mrtvaške knige v slovenskem jeziku pisati začelo, ker je samo po sebi razumljivo, da se mora 19. člen praktično uvesti po vsem javnem življenji; če ne, ostane mrtev na papirji. Zlasti gledé krstnih, poročilnih in mrtvaških knjig je silno važno in potrebno, da se slovenska imena pišejo slovenskim pravopisom in se tako v okom pride pomotam, katere lahko nastanejo po nemškem pisanju; kajti znano je, da je v slovenskem jeziku dosti imen in besed, ki se nemškim pravopisom zavolj pomanjkanja dotičnih črk ne dādo dovolj natančno zaznamovati.

Kljubu temu je ministerstvo notranjih zadev z ukazom od 22. februarja 1872 štev. 1889 zabranilo slovensko pisavo v župnijskih maticah in zaukazalo, da se morajo tudi zanaprej v nemščini pisati; a župnikom, ki so se slovenščine držali, protilo je ministerstvo s kaznijo, ter res trde kazni naložilo.

Tako je bil g. B. Rajč, župnik pri sv. Barbari v Halozah, od c. k. namestnika in Gradci zavolj slovenske pisave v župnijskih maticah z odločbo od 17. oktobra 1873 na 100 gld. globe obsojen in minister notranjih zadev je z ukazom od 23. novembra 1873 to razsodbo potrdil, tako da je moral g. župnik v treh dneh plačati globo 100 gld. in komisije stroške 11 gld. 23 kr.

Gledé na to, da je 19. člen državnih osnovnih postav za vse v avstrijskih deželah živeče narode veljaven, tedaj tudi za slovenski na-

rod; dalje, da se župnijske matice pri vsakem narodu morajo v njegovem jeziku pisati, ker daje pisava v drugem jeziku povod mnogim pomotam, in končno gledé na to, da gori navedeni ukaz ministra notranjih zadev 19. člen državnih osnovnih postav nasproti slovenskemu narodu popolnem prezira in prelomi, vprašajo podpisani ministra notranjih zadev:

1. Zakaj je ministerstvo nasproti 19. členu državnih osnovnih postav zabranilo pisavo župnijskih matic v slovenskem jeziku? in

2. kakošne ovire so proti slovenski pisavi župnijskih matic v župnijah s slovenskim prebivalstvom?

Dunaj 3. marcija 1874.

Dr. Vošnjak, Herman, dr. Razlag, Pfeifer, Nabergoj, dr. Pražak, dr. Meznik, župnik Weber, Wurm, dr. Fanderlik, dr. Mildšuh, dr. Vitezič, grof Barbo, dr. Monti, Pavlikov, Naumovič, Srećicki, Petruševič, Halka, Krasicki, Ozarkievič, dr. Kryzanovski, Hajdamaha.

Štajerski dež. zbor.

XX. Seja. (Konec.) Po dolgi obravnavi o spremembi srenjske postave pride na vrsto vlađni predlog, kako uravnati zdravstveno službo po srenjah. Ta predlog se opira na državno postavo od dné 30. apr. 1870, vsled ktere bi naj deželni zbori povsod skrbeli za to, da se na podlagi posebne deželne postave v vsaki srenji ali v več srenjah skupaj postavi srenjski zdravnik, kteremu gre najmanj 400 gld. letne plače iz srenjske blagajnice, vrh tega še pavšal za pota po okraju, ki bi se imel četrt leta poprej z letnino vred plačevati. — Ravno tako je predlagal vlađni načrt, da mora vsaka srenja alj pa več srenj skupaj srenjsko babico imeti, ktere gre iz srenjske blagajnice najmanj 60 gld. letne plače. Slednjič bi naj srenje, v kterih ni bolnišnice, primerno stanovanje in postrežbo za bolnike priskrbele in tudi za noseče ženske, ki ne vedó kam domu. — Za vse to še posebni zdravstveni odbori in komisijoni. — K sreči je pa že odbor za srenjske zadeve predlagal, da naj deželni zbor te postave še v pretres ne vzame, kar je tudi obveljalo. Toraj za zdaj: requiescat!

Rešeni so bili potem naslednji predlogi fin. odbora: Zastran nekterih vrst deželnih uradnikov (tajništva, knjigovodstva deželne davkarije, podpor-nih uradnj in stavbinega urada, kakor tudi postrežnikov) se je naložilo deželnemu odboru, da predloži v prihodnjem zasedanju uravnanje njih plač, za tekoče leto se jim pa dovolijo draginske priklade po procentih njih plače. — Deželni zastop (dnina in potni stroški za poslance, steno-grafično pisanje obravnav, tiskovine itd.) stane 12.800 gld. Ker tudi Slovenci k temu prilagamo, bi celó pravično bilo, da se srenjskim zastopom pošiljajo vsaj skrajšani zapisniki sej. Za-

res ne vemo, zakaj slov. poslanci, ki imajo „narodnost“ v svojem programu, tega ne tirjajo?

Deželna uprava (plače dež. glavarja 6000 gld., 6 dež. odbornikov à 2100 gld., drugih uradnikov, za razne pokojnine itd.) stane 166.871 gld., po odbitih dohodkih: 6793 gld. trpi še dež. blagajnica: 160.078 gld. Za jezgarsko, telovadno, borilsko in plesalno šolo: 6159 fl.; dohodki: 1027 gld., toraj doplača dežela: 5132 fl. — za deželo silno nepotreben strošek! — Za gospodarsko šolo v Grotenhofu pri Gradcu znašajo stroški: 18.467 gld., za 1393 manj kakor je deželni odbor predlagal. Ker je dohodkov 2089 gld., doplača dežela 16.378 gld. — Tudi tukaj bi slovenski poslanci kaj lepo priliko imeli odločno tirjati, da se pri tej gospodarski šoli, za katero vsaj v enaki meri tudi Slovenci prikladajo, tudi par slovenskih učiteljev postavi, da bi zamogli slovenki starši svoje sinove tje pošiljati. Pa nikdar se pri teh stvareh ne oglasi kateri zastopnik Slovencev, čeravno vsi dobro vedo, da Slovenci kmetijske šole nimamo. — Tisti torej, ki zaradi kmetijske družbe proti „Gospodarju“ zabavljajo, naj adresirajo svoje vprašanje na slovenske poslance; „Gospodar“ ne more zato, da se za Slovence nič ne stori! Dokler narodne kmetijske šole nimamo, bo tudi slov. kmetijska družba v zraku ostala.

XXI. Seja 15. jan. 1874. Več oddelkov letnega proračuna in vanj spodajočih prošinj se po predlogih finančnega odbora reši. Podpiralnemu društvu nemških kakor tudi onemu slovanskih študentov na graškem vseučilišču in v rudarski šoli v Ljubnem se dovoli vsakemu po 100 gld., društvu za preskrbljevanje bolnih nemških dijakov 200 gld. Redni stroški za ustanove znašajo 17.630 gld.; med temi je 6 štipendij po 150 gld. za učence rudarske šole v Ljubnem; 20 štipendij in sicer: 9 po 120 gld. in 11 po 100 gld. za učence na kmetijski šoli v Grotenhofu (koliko Slovencev neki uživa dobroto teh štipendij? Vredn.); 3 štipendije po 400 gld. za dijake, ki se ranocelstva učijo; 5 štipendij po 100 gld. za učence na živinozdravniški šoli v Gradci; 5 štipendij po 120 gld. za učence na vinorejski šoli v Mariboru; 1000 gld. za razdelitev in v podporo ubozih učencev na meščanskih šolah. Izredni stroški za ustanove znašajo 5750 gld. Tu sem spadajo gori omenjene podpore dijaškim društvom, dalje 30 štipendij po 100 gld. za učiteljske pripravnike; na prošnjo ravnateljstva graške pripravnice se dovoli k temu še 2000 gld. (10 štipendij po 150 gld. in 5 štipendij po 100 gld.) za pripravnice učiteljstva. — Rednih in izrednih stroškov za ustanove je torej 23.380 gld., po odbitih dohodkih za 1010 gld. doplača dežela 22.370 gld.

Ko bi „Gospodar“ sedel med poslanci, bi bil sprožil to le prošnjo: Naj sl. dež. odbor vsakokrat, kadar je za oddati ktera omenjenih mnogobrojnih ustanov, to na znanje da „Gospo-

darju“, da bodo Slovenci, ki prikladajo k svoti za štipendije, tudi mogli prositi za nje. Gospodje pa tako delajo, kakor da nas na spodnjem Štajerskem več ni. Slovincem se le poveda, koliko da imajo plačati; da bi se pa po slovenskem listu razglasilo, kedaj da je kaj dobiti, na to pa nihče ne misli!

Doklade za učilišča. Redni strošek: 2400 gld., od katerih spada na mariborsko višjo realko 2000 gld.; izredni strošek 3000 gld. gre za medicinarsko šolo na graškem vseučilišču.

Stroški za vede in umetnost znašajo 7070 gld., za 3000 gld. več kakor je predlagal dež. odbor, ker se je zgodovinarskemu društvu za sostavljanje, oziroma tiskanje obširnega kazala k Muharjevi zgodovini Štajerskega dovolilo 1000 gld., v podporo obertnijske šole v Gradci pa 2000 gld. V tej šoli je 484 učencev vpisanih, ima ravnatelja iz Norimberga na Nemškem (tedaj iz onega mesta, kateremu se med učenimi pripisuje, da ima lakomnico vsih ved — Nürenbergertrichter), ravno zdaj se pa — kakor je poročal dr. Jož. žl. Kaiserfeld — pogajajo tudi z nekim drugim učiteljem kaluparstva v Norimbergu, da bi prišel. Če torej nemški Štajerci ne postanejo kmalu mojstri v obrtniki in umetniki, ni Norimberška lakomnica ved tega več kriva. — K vedam še spada, da se je učitelja slovenščine na višji realki plača od 300 na 400 gld. povišala.

Višja realka v Gradci stane 47.715 gld., po odbitih dohodkih za 7120 gld. plača dežela 40.595 gld. — Realna gimnazija v Ptuj 11.495 gld., po odbitih dohodkih za 3550 plača dežela 7945 gld. — Realna gimnazija v Ljubnem stane deželo 6977 gld. — Za meščansko šolo v Judenburgu plača dežela 7118 gld., za ono v Fürstenfeldu 6125 gld., v Hartbergu 6018 gld., v Radgoni 6200 gld., v Celji 6040 gld., v Gradci 6490 gld.

Stroški za ljudske šole znašajo 738.325 gld., med katerimi je za učiteljske shode (konferencije) 8000 gld., za knjižnice 4000 gld., za nadaljevalni poduk učiteljev, to se pravi: za dolg čas, kterega o počitnicah po mestih prodajajo, 2000 gld. — Dohodki so preračunani za 345.295 gld., torej priklada dež. blagajnica za ljudske šole še 393.030 gld. Največ „dohodka“ pride od 7% okrajne priklade na davek, namreč 230.760 gld. Ker pa tudi to iz žepov z davki preobloženega ljudstva gre, ostanejo vsekako stroški za ljudske šole „ogromni“, kakor sam poročevalec „Norodov“ pravi. — Gotovo je vsem krščanskim starišem in šolskim srenjam iz srca govoril pri tej priliki g. poslanec Herman, ko je rekel: „Stroški, ki jih davkoplačevalci za učitelje trpeti morajo, so tem večje cene, ker kmečko ljudstvo v nekterih krajih res še toliko ne zmore, da bi si za živež potrebne soli kupilo. Ljudstvo ima torej pravico terjati, da se otroci v šoli na duši ne pokvarijo, in da liberalna prenapetost (držimo se nalašč

prevoda „Narodovega — ured.) mnogih učiteljev saj tako daleč ne sega, da modernega (sedanjega) boja proti krščanstvu v šolo ne nesejo in se ne borijo vedno s farno duhovščino — občinam na veliko škodo in pohujšanje! Naj bi si to iz „Naroda“ bili zapomnili vsi, ktere zadeva!

Normalni šolski zavod nema dolga in znaša za tekoče leto: 8384 gld. — Potem je odgovoril dež. predsednik žl. Kúbeck na vprašanja celjskega župana zastran izšolanja okolice in da bi se okolica prisilila k plačanju svote, katero ji je naložil po novi postavi mestni šol. svet. (Glej 9. šte. „Gospodarja.“) V odgovoru je cesarski namestnik nekoliko župana, oziroma mestni šol. svet pokregal, ker v tej stvari presamovoljno postopa. — Občinsko predstojništvo celjske okolice je namreč m. julija 1871 pri deželnem šol. svetu vložilo pritožbo zoper naloženi šolski davek. Pritožba se je bila še tisti mesec oddala mestnemu šol. svetu v pretres in poročevanje. Mestni š. svet je pa o tem še le koncem m. decembra 1871 poročal, pritožbe okoličanov pa ni deželnemu šolskemu svetu povrnil, kateri torej nič ni mogel odločiti, ker pritožbe natančno ni poznal. Poročilo je dež. š. svet dne 23. apr. 1872 mestnemu šol. svetu nazaj poslal s tem, da naj vendar tudi pritožbo okoličanov doda. A mestni š. svet tudi zdaj tega ni hotel storiti, marveč se je obrnil do — dež. odbora, češ, da naj ta pomaga, da se volja Celjanom izpolni. —

Gledé na to odgovori ces. namestnik, da bode a) prošnja mestnega šol. sveta za izšolanje okolice od deželnega šol. sveta brž uslišana, ko se zgotovi operat, kaj da naj novi šolski okraj obsega; da se pa b) okolica k plačanju naložene šolske priklade v mestno šol. blagajnico poprej prisiliti ne more, dokler mestni šol. svet ne predloži pritožbe okoličanov, ki je zdaj postala priziv (rekurs) do dež. šolskega sveta.

(Daljno poročilo seje prihodnjič.

Cerkvene zadeve.

Prečastiti avstrijski škofi se zberejo 12. t. m. na Dunaji v posvêt. Katoličani smemo pričakovati, da bodo višji pastirji, ki so ob svojem času po Dunajskem nadškofu svoje sočutje in občudovanje izrekli nemškim, zares apostolskim škofom, zdaj tudi njihov pogum za svete pravice cerkve posnemali in tako osrčevali vernike v boju, ki ga bodo brez dvoma nove verske postave vzbudile. Tudi predstojniki samostanov imeli so shod in sestavili protest zoper te postave, pri katerih bi več ne bilo mogoče redovnikov v pravem redu ohraniti. Celó Dunajski benediktinski opat Helferstorfer, ki je vseskozi z ustavaki vlekel, je

podpisal ta protest. To pojasnuje najbolj vrednost „verskih“ postav!

Misijon. V Sevnici se je 10. t. m. počel misijon, ki ga vodijo čč. oo. iz družbe Jezusove.

Duhovništvo Kozjanske dekanije je poslalo do milostljivega kneza in škofa addresso zaupanja v oziru na verske predloge v državnem zboru, z izrazom, da hoče trdno na njih strani stati v vojski za cerkvene pravice in cerkveno svobodo. — Prav tako! Vivant sequentes!

Cesar Ferdinand in cesarica Maria Ana sta blagovolila darovati za pogorelo cerkvo sv. Petra pri slov. Gradci 2000 gld., — in za zidanje takó rekoč nove cerkve v Hajdinu 500 gld.

Na Nemškem rubijo neprenehoma škofo, in kadar ni ničesar več za rubiti, jih pa zapirajo v ječo, kakor so ravno storili zdaj z drugim škofom, namreč Trevirskim. — Čuditi se je res kratkovidnosti Bismarkovi, ki sicer slovi za prebrisanega državnika, da ne spozna iz zgodovine preteklih časov velike nevarnosti, ki nastane za državo samo iz preganjanja kat. cerkve! V tem oziru je govoril nekdanji minister bogočastja, grof Leon Tun, v obnem zboru kat. političnega društva za Česko, dne 1. marcija tako tehtne in resnične besede, da jih moram tukaj navesti. Rekel je med drugim: „Katoliška cerkev je državi pogubna“ — ta beseda se našim katoliškim národom od njih vlade v obraz poveda! To se drzne reči národom, ki spoštujejo svojo cerkev kot od Boga postavljeno in blagonosno za vse ljudi in za vse razredbe človeške družbe. Nočem govoriti o tem, kakošen vtis da ta beseda dela na katoliška srca, vprašam le: Kaj vendar mislijo liberalni gospodje govoreči o „državni nevarnosti“? Alj je že kdo trdil, da glavar kat. cerkve ali škofje ne želijo obstanka avstrijske države, da jej obstanek spodkopavajo in jo vničiti hočejo? Je li kdo to trdil z ozirom na druge države, z ozirom na Prusko ali pa na novo Nemčijo? In ko bi se kdo drznil kaj takega trditi, ali bi zamogel le na videz to dokazati? Kar zadeva Avstrijo, ve ves svet, da je prav liberalna stranka dolgo in neprenehoma ravno katoliški cerkvi očitala, da je — Avstriji prijateljica! Ne Avstrija in ne pruska Nemčija in nobena država na svetu ni v nevarnosti pred kat. cerkvijo, ampak edino le brezversko liberalstvo, ki se šopiri, da zastopa državo. Naj bi ga nihče v razposajenosti ne motil, zato dela „verske“ postave in trpinči prave vernike! Odtod pa izvirajo velike nevarnosti za državo, katerih so le tisti krivi, ki tlačijo versko svobodo.